

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำหลักการวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบในการดำเนินงาน มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาและผู้ให้ข้อมูล
 - 2.2 ขั้นตอนการวิจัย
 - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.4 การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHARAJABHABHARAKHAM UNIVERSITY

- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด
 2. เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด โดยจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจสมัครใจเข้าร่วมปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน สิ่งสะอาด ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเสียสละ มีบทบาทในการช่วยเหลือนักเรียนร่วมคิดหาวิธีการ แก้ปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมิน และร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในทุกขั้นตอนของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร โรงเรียน

1.1.2 ครูผู้ปฏิบัติการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 5 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากการเฝ้าสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ครูประจำชั้น ประชุมคณะครู ในโรงเรียนแล้วเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยจึงกำหนด เป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาและความสำเร็จของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

1.3.1 ครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 5 คน

1.3.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 40 คน

1.3.3 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัย ใช้หลักการของการวิจัยปฏิบัติการในการวิจัย ดังนี้

2.1 การวางแผน (Planning)

2.1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานและปัญหา โดยใช้เทคนิคการระดมพลังสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันของคณะครู นักการภารโรง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนนักเรียน พบว่า นักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมจำนวนมาก คณะครูและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมกัน กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน

2.1.2 การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ จนได้ยุทธศาสตร์สำหรับดำเนินการสรุปดังนี้

การประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน

การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้แก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

การนิเทศ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก สนับสนุนส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการบรรลุผล มีประสิทธิผล

2.1.3 กำหนดแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เป็นตารางกิจกรรมดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนด

2.2 การปฏิบัติ (Action)

ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2550 และประชุมกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการ

2.3 การสังเกต (Observation)

ดำเนินการสังเกตและสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น แล้วบันทึก

2.4 การสะท้อนผล (Reflection)

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนผล แล้วสรุปผลการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

3.1 แบบทดสอบ จำนวน 1 ฉบับ

3.2 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ

3.3 แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ

3.4 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามกรอบการวิจัยทั้ง 4 ด้าน

4.2 คัดข้อมูลที่ไม่ง่าเป็นออก

4.3 ศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจข้อมูลทั้งหมดในแต่ละประเด็น

4.4 เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่มเพื่อหาข้อมูลสรุปโดยใช้

เทคนิคตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ

สรุปผลการวิจัย

การนำรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด ผลการศึกษาวิเคราะห์โดยการประชุมกลุ่มผู้ร่วมวิจัย พบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนา นักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมหลายด้าน ปัญหาหลัก คือ ขาดคุณธรรมจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญู และด้านความรับผิดชอบ จากการวิเคราะห์สาเหตุพบว่า คณะครูในโรงเรียนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจในการฝึกและพัฒนาพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ผู้บริหารไม่กำกับติดตามแก้ไขอย่างจริงจัง

2. ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หลังจากดำเนินการพัฒนาครูผู้ปฏิบัติการสอนโดยใช้ กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพิ่มขึ้น และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน อยากร่วมปฏิบัติงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน หลังจากนั้นครูผู้ปฏิบัติการสอนได้ดำเนิน

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนที่เป็นผู้ร่วมวิจัยสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามบริบท นักเรียนได้รับความรู้และมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น และผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารได้ดำเนินกิจกรรมการนิเทศ พบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นไปตามขั้นตอน แต่ยังคงขาดทักษะการใช้สื่อช่วยสอน

จากการดำเนินกิจกรรมตามกลยุทธ์การพัฒนา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นอยู่ในระดับพึงพอใจ ประเด็นพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหาพัฒนาได้น้อยคือ การใช้ดินสอปากกาและสมุด การรู้จักรักษาความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ และการรู้จักปิดก๊อกน้ำ สวิตซ์ไฟเมื่อเลิกใช้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัด

อภิปรายผล

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ทำให้เกิดผลการพัฒนา และมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

จากการประชุมของผู้ร่วมวิจัยและคณะครูในโรงเรียน ได้ผลสรุปว่า พฤติกรรมการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน พบว่า นักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบจำนวน 33 คน ขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัด 29 คน ขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตจำนวน 25 คน และขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูจำนวน 25 คน จะเห็นว่า พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนขาดมากที่สุด และพฤติกรรมความประหยัดเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนขาดมากรองลงมา ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุอาจจะเป็นเพราะวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การอบรมบ่มนิสัยเด็กของครอบครัวคนไทยยังไม่ให้ความสำคัญและไม่ฝึกนิสัยความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นกับบุตรหลานตนเองอย่างจริงจัง ยังคงเป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตแบบโอ้อุ้มช่วยเหลือตลอดเวลา จึงส่งผลให้เด็กขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดภาวะผู้นำในตนเอง ชอบฝ่าฝืนกฎกติกา ขาดความตั้งใจจริงในการทำงานให้สำเร็จ มีความคิดแบบพึ่งพาคนอื่น ซึ่งท่านพระธรรมปิฎก (2543 : 31 - 45) ได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคนเอาไว้ว่า ... มนุษย์นั้นมักจะฝึกหัดและเรียนรู้เพราะความจำเป็นบังคับ เมื่อชีวิตมีความสะดวกสบาย ไม่มี

เหตุจำเป็นบังคับก็ไม่ค่อยฝึกตัวเอง พอถึงตอนนี้ก็จะมีปัญหา มนุษย์ที่ดีเป็นอารยชนนั้น
 ข้อมจะฝึกฝนพัฒนาคนโดยไม่ต้องรอให้เหตุจำเป็นบังคับ แล้วจึงมาฝึกโดยไม่รู้อะไร แต่เขาจะ
 ฝึกโดยรู้ตัวและตั้งใจเลขที่เดียว เมื่อมนุษย์เอาแต่แก้จำเป็นก็เกิดปัญหา ... ในสังคมไทย
 วัฒนธรรมน้ำใจอาจกลายเป็นพิษได้ ไม่ใช่มีแต่ส่วนดี เพราะทำให้คนจำนวนมากหวังพึ่งคน
 อื่นได้โดยตัวเองไม่ต้องทำ เช่น หวังว่าถ้าเราเคียดรื้อนก็ไปหาผู้ใหญ่คนโน้นคนนี้ช่วย อันนี้ก็
 เป็นปัจจัยหนึ่งแห่งความอ่อนแอของสังคมไทย ... นอกจากนั้น การที่นักเรียนมีพฤติกรรม
 ไม่ประหยัด ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุอาจเป็นเพราะว่าคนในชุมชนยังคิดว่าปัจจุบันยังคงมี
 ทรัพยากรต่าง ๆ อุดมสมบูรณ์เพียงพอเพื่อมาตอบสนองความต้องการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็น
 บริบทที่บ่มเพาะนิสัยความฟุ่มเฟือยให้เกิดขึ้นกับเด็ก ประกอบกับกระแสการบริโภคนิยมและ
 วัตถุนิยมซึ่งมีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่แปลกและน่าสนใจออกมาโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ จึงทำให้เด็ก
 ในยุคปัจจุบันขาดคุณลักษณะหรือขาดค่านิยมในเรื่องความประหยัด ซึ่งพระธรรมปิฎกได้
 กล่าวไว้ว่า ... เด็กสมัยนี้เกิดมาท่ามกลางเทคโนโลยีที่สะดวกสบายทุกอย่าง ความ
 สะดวกสบายนี้ก็เป็นสภาพปกติของเขาที่เขารู้สึกเฉย ๆ ไม่ได้มีอะไรเป็นพิเศษ แต่พอสภาพ
 ปกตินั้นขาดตกบกพร่องลงไปนิดหน่อยก็กลายเป็นทุกข์หรือกลายเป็นปัญหาทันที ... ฉะนั้น
 เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ที่เรียกว่าสุขสบาย จึงต้องระวังมากทีเดียว ถ้าไม่พัฒนา
 คนให้ดี แทนที่จะได้ประโยชน์กลับจะได้โทษ ...

2. ผลการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์

2.1 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการ
 พัฒนาโดยกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการจนเกิดความตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็น
 ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นว่าเป็น
 กิจกรรมที่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้ ซึ่งผลของการ
 พัฒนานุเคราะห์ให้เกิดความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นดังกล่าว เกิดขึ้น
 ได้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะเป็นเพราะการเลือกกิจกรรมเพื่อพัฒนา คือ กิจกรรมการอบรม
 เชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยและสอดคล้องกับ
 จุดมุ่งหมายของการพัฒนานุเคราะห์ เพราะกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้
 ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการ และในขณะที่เดียวกันผู้เข้าอบรมก็ได้รับการฝึกทักษะ
 การปฏิบัติที่สำคัญด้วย ผู้อบรมและผู้เข้ารับการอบรมมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าการอบรม

ธรรมดา นอกจากนั้นอาจจะเป็นเพราะในการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวมีการทดสอบก่อน อบรมและหลังการอบรม จึงทำให้การพัฒนาความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้เกิด ขึ้นกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทร ไชยพันธ์ (2546 : 60) กล่าวว่า การอบรมทำให้บุคลากรผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการเพิ่มมากขึ้น สามารถเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการได้ และ สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2543 : 166) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นแนวทางและ ความพยายามที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ใหม่ ๆ ได้รับความชำนาญการ ในการปฏิบัติงานมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแก้ปัญหา ตลอดจนมีทัศนคติที่ดี ที่จะพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นตามแนวทางที่องค์กรกำหนดไว้ และนนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 30) ได้กล่าวถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการว่า เป็นแบบของการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้ เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถนำสิ่งที่ได้รับไปปฏิบัติงาน ในสถานการณ์จริงที่ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติอยู่

การจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในครั้งนี้ นับว่าได้รับประโยชน์มากต่อการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู สอดคล้องกับอุทัย ธรรมเดโช (2531 : 239) ได้สรุปประโยชน์ของการฝึกอบรมว่า การอบรมมีประโยชน์ต่อ องค์กรและผู้ปฏิบัติงานดังนี้คือ ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มผลผลิต เพราะเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานดี มีขวัญกำลังใจ ย่อม สามารถปฏิบัติงานเพิ่มผลผลิตให้แก่องค์กรได้ดี ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เพราะการ ฝึกอบรมเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนานุคลากรประเภทหนึ่ง เป็นการศึกษาในระยะสั้น และใช้เงิน น้อยแต่เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์มากยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาอื่น ๆ

2.2 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ บูรณาการเพิ่มมากขึ้น สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ และสามารถจัดการเรียนรู้ได้คิ ขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำได้ต่อเนื่อง สอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ครูผู้ร่วมวิจัยมีทักษะในการใช้สื่อ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี มีความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น ผลสืบเนื่องมาจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีการวางแผน การนิเทศ และปฏิบัติตามแผนร่วมกันเป็นอย่างดี กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีการประชุม ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนะนำแต่ละคนที่ยังไม่เข้าใจหาข้อสรุป และทำการสะท้อนผล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน หาแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจ

ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ สนใจการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544 : 59) กล่าวว่า การนิเทศ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรรูปแบบหนึ่งที่น่าจะให้ผลเร็วกว่า โดยเฉพาะการนิเทศ ภายในสถานศึกษา เพราะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศทำงานอยู่ร่วมกัน และผู้นิเทศในเรื่องหนึ่ง อาจเป็นผู้รับการนิเทศในเรื่องหนึ่งได้ ในทำนองเดียวกันผู้รับการนิเทศก็อาจกลับไปเป็นผู้ นิเทศในเรื่องที่ตนมีความสามารถสูงได้ จึงเป็นการรวมพลังกันเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ดีกว่า การให้แต่ละคนปฏิบัติงานในลักษณะต่างคนต่างทำ

ผลการดำเนินการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบบูรณาการเพิ่มมากยิ่งขึ้น สามารถดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการและจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าทำ กล้า แสดงออก สนใจการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2.3 ผลการนิเทศ

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการของผู้ร่วมวิจัย พบว่า ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไป ตามขั้นตอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ครูผู้ปฏิบัติการ สอนยังขาดทักษะการสอนหลายเรื่อง คือ ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการสรุปประเด็น และ ทักษะการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน ซึ่งจะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมขาดตอน ไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นว่า นักเรียนบางส่วนขาดปฏิสัมพันธ์กับครูในเวลาเรียน ทำให้เรียนรู้ได้น้อย จากการสอบถามพบว่า นักเรียนส่วนนี้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ สาเหตุของ ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเกิดจากการขาดการกำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างจริงจังของผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2528 : 1285) ได้สรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการนิเทศ คือ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการ ปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ลดการ ทำงานแบบลองผิดลองถูกของผู้ปฏิบัติงานและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานให้มี มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร โรงเรียนจะปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ให้คี่ นขึ้นต่อไป

3. ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3.1 ความซื่อสัตย์สุจริต

ผลการพัฒนาในภาพรวม นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ยร้อยละ 79.50 ประเด็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุดคือ การรักษาคำพูด เฉลี่ยร้อยละ 85.00 ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมในการรักษาคำพูดมากที่สุดนั้นอาจเป็นเพราะธรรมชาติของเด็กที่ใสซื่อ เมื่อเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือได้รับการอบรมบ่มนิสัยอย่างจริงจังอย่างไร เด็กก็จะมีพฤติกรรมเป็นอย่างนั้น นอกจากนี้ในประเด็นที่นักเรียนปฏิบัติรองลงมาคือการไม่ขโมยสิ่งของ และพฤติกรรมพูดแต่ความจริง เฉลี่ยร้อยละ 80.00 ไม่คัดโกง ร้อยละ 70.00 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วปรากฏว่านักเรียนมีผลการพัฒนาดีขึ้นมาก สอดคล้องกับ ไพศาล มีพร้อม (2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาถูก กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาคูงาน การอบรมวันสุดสัปดาห์ การประเมินพฤติกรรมและการจัดกิจกรรมการประกวด พบว่า นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ดีขึ้น

3.2 ความประหยัด

ผลการพัฒนาในภาพรวมด้านความประหยัดเฉลี่ยร้อยละ 70.00 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านอื่น ๆ การพัฒนาในด้านความประหยัดพัฒนาได้น้อย และประเด็นพฤติกรรมที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติได้น้อย คือ การรู้จักรักษาความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ เฉลี่ยร้อยละ 55.00 และการใช้คืนสอปากกาและสมุด เฉลี่ยร้อยละ 57.50 และในด้านพฤติกรรมไม่ซื้ออุปกรณ์การเรียนและสิ่งของราคาแพง เฉลี่ยร้อยละ 77.50 ไม่ใส่เครื่องประดับ ร้อยละ 80.00 การรู้จักรักษาดูแลเครื่องใช้ส่วนตัว เฉลี่ยร้อยละ 87.50 ผู้วิจัยเห็นว่า สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยเพราะคนไทยเป็นนักบริโภค ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายรณรงค์ส่งเสริมให้คนในประเทศช่วยกันประหยัด ทั้งนี้เพื่อรักษาฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องรณรงค์อย่างจริงจัง และโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัดให้เกิดมรรคผลอย่างแท้จริง ซึ่ง สอดคล้องกับ ไพศาล มีพร้อม (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาถูก กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาคูงาน การอบรมวันสุดสัปดาห์ การประเมินพฤติกรรมและการจัดกิจกรรมการประกวด พบว่า

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการจับจ่ายใช้สอยได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพ
 ของตน และโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 ด้านความประหยัดให้เกิดมรรคผลอย่างแท้จริง

3.3 ความกตัญญู

ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู จุดเด่นคือการช่วยเหลือ
 งานบ้าน การเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และเชื่อฟังครูอาจารย์เฉลี่ยร้อยละ 92.50 และโดยภาพรวม
 จะมีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 85.31 ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยา ศรีปาน (2542 : บทคัดย่อ) ที่
 ทำการศึกษาคุณธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนมีระดับคุณธรรมจริยธรรม
 โดยภาพรวมในด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นพฤติกรรม
 ที่ยังเป็นจุดอ่อนสมควรพัฒนาต่อไป คือ การรักษาสมบัติของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
 คือ ร้อยละ 67.50 ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะอุปนิสัยของคนไทยที่ชอบเอาตัวรอด ขาด
 จิตสำนึกสาธารณะ ดังคำกล่าวที่ว่า “... รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี ...” การแสดงพฤติกรรม
 ในการรักษาทรัพย์สินสมบัติสาธารณะของคนไทยนั้นจะมีน้อย แต่เมื่อพิจารณาผลการพัฒนา
 ภาพรวมในครั้งนี้จะพบว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูมีผลการพัฒนามากที่สุด

3.4 ความรับผิดชอบ

ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวมเมื่อ
 เปรียบเทียบกับคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 69.37 และในแต่
 ละประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ โรงเรียนเฉลี่ยร้อยละ 77.50
 รองลงมาได้แก่ การทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด และการตั้งใจเรียน เฉลี่ย 67.50
 และที่น้อยที่สุดคือการรู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยตนเอง เฉลี่ยร้อยละ 65.00 ผู้วิจัยเห็นว่า ผล
 การพัฒนาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบัน
 จะเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน ขาดจิตสำนึกและความมุ่งมั่น
 ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง การเรียนยังเน้นการจำเพื่อสอบ การคิดวิเคราะห์ คิด
 สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ยังเป็นปัญหา ตลอดทั้งการทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จตาม
 กำหนด เพราะมีอุปนิสัยผัดเวลา บริหารเวลาไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษา
 ของ ชูชัย ประทุมจันทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อ
 เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนกุศลครองวิทยาการ กิ่งอำเภอกอนนจาน จังหวัด

กาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมความรับผิดชอบให้มากขึ้น

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความกตัญญู และความรับผิดชอบต่อของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เป็นจุดเริ่มต้นในการวิจัยและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสิงห์สะอาด ซึ่งสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัยและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 4 ด้านดังกล่าว หรือในด้านอื่น ๆ อย่างจริงจังต่อเนื่องกันไปอีก จนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีข้อที่ควรพิจารณาเมื่อจะดำเนินการพัฒนาครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 การพัฒนาพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมในครั้งนี้ ด้านที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านความประหยัด และด้านความรับผิดชอบ ประเด็นพฤติกรรมที่เป็นจุดอ่อน คือ พฤติกรรมการใช้ดินสอปากกาและสมุดของนักเรียน พฤติกรรมการปิด-เปิดก๊อกน้ำ สวิตช์ไฟฟ้าเมื่อเลิกใช้ และพฤติกรรมการรู้จักรักษาความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ ส่วนคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบนั้น ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน คือ พฤติกรรมความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน พฤติกรรมการรู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยตนเองและพฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันตามกำหนด ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่า ควรดำเนินการแก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยในโรงเรียนให้ได้ผล เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีการพัฒนาความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นกับตนเอง ฝึกฝนความรับผิดชอบต่องานช่วยเหลือคณะครู ฝึกฝนการปกครองดูแลซึ่งกันและกันของนักเรียน โดยมีประธานนักเรียนและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนฝ่ายนักเรียนเป็นคณะทำงาน ทั้งนี้คณะกรรมการนักเรียนอาจจะช่วยกันกำหนดมาตรการในการประหยัดภายในโรงเรียน แล้วสร้างเครือข่ายหรือองค์กรนักเรียนขึ้นมาเพื่อควบคุม กำกับดูแลเรื่องความประหยัด นอกจากนั้น โรงเรียนควรมีกิจกรรมการประกวดนักเรียนสุขภาพแข็งแรง กิจกรรมประกวดนักเรียนดีเด่น กิจกรรมการประกวดโครงการ หรือกิจกรรมอื่น ๆ อีกที่เห็นว่าจะสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้ผลดี

1.2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องนามธรรม เป็นการดำเนินการเกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมฉะนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเรื่องของการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งเพื่อฝึกให้เกิดเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ถาวร ถ้าขาดการปฏิบัติในระยะเวลาหนึ่ง สิ่งที่ปฏิบัติมาดีแล้วก็จะเปลี่ยนไปและสิ้นสุดลงได้

1.3 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจะเกิดขึ้นได้นั้นนักเรียนจะต้องปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ ฉะนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่กำหนดขึ้นจะต้องมีลักษณะที่เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีการเสริมแรงที่ดี จึงจะดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ผลและประสบผลสำเร็จ

1.4 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จะต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีทิศทางที่ชัดเจน และเข้าใจร่วมกัน สามารถยืดหยุ่นในวิธีการได้ตลอดเวลา จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวนักเรียนเอง

1.5 การดำเนินการตามขั้นตอนของหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ามีประโยชน์ต่อการดำเนินงานอย่างยิ่งเนื่องจากการส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีมให้กับบุคลากรในโรงเรียน ให้สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้เข้าใจปัญหาและมีความต้องการที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือและมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาที่ได้นั้น ๆ ได้ดี ทำให้การทำงานสามารถปฏิบัติได้อย่างราบรื่น และยังส่งผลให้คณะครูทำงานร่วมกันอย่างสมัครสมานสามัคคี และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านอื่น ๆ อีกด้วย สมควรที่โรงเรียนจะยึดเป็นหลักการสำหรับแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนหรือบุคคลในระดับต่าง ๆ ยังมีแนวทางดำเนินการ หรือแนวคิดอีกมากมายที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาให้คนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ ซึ่งอาจจะตั้งประเด็นเพื่อการศึกษาครั้งถัดไป ดังนี้

2.1 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้ความร่วมมือจากชุมชน ครั้งต่อไปควรนำตัวแทนจากชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกฝ่าย จะทำให้มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น นิมนต์ พระสงฆ์ เชิญเจ้าหน้าที่ด้านอนามัยและสาธารณสุข หรือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์อื่น ๆ อาทิเช่น การเข้าค่ายพุทธบุตร การทำสมาธิก่อนเรียน การเข้าวัดทุกวันพระ หรืออื่น ๆ ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2.3 โรงเรียนสมควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะในประเด็นที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เต็มที่จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) การรู้จักรักษาความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ 2) การใช้ดินสอปากกาและสมุดจนหมด 3) ปิดก๊อกน้ำ สวิตซ์ไฟฟ้าเมื่อเลิกใช้ทันที ทั้งนี้เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY